

Prezident republiky

V Praze dne 22. července 2026
Č. j.: KPR 5497/2026

Vážený pane předsedo,

dne 8. července 2026 jste mi postoupil k podpisu zákon, kterým se mění některé zákony v oblasti veřejných rozpočtů. Tento zákon podle čl. 50 odst. 1 ústavního zákona č. 1/1993 Sb., Ústavy České republiky, Parlamentu vracím.

K tomuto rozhodnutí mě vedou dva hlavní důvody: obavy z dopadů, které zákon může způsobit v oblasti veřejných financí z hlediska jejich dlouhodobé udržitelnosti, a také významné oslabení nástrojů parlamentní kontroly nad rozpočtovými procesy.

Pokud jde o první důvod, mám za to, že přijatý zákon ohrožuje dlouhodobou udržitelnost veřejných financí výrazným rozvolněním národních fiskálních pravidel. Podle vyjádření Národní rozpočtové rady i dle odborných hlasů z akademické sféry by se národní fiskální omezení nyní stala benevolentnějšími, než jsou omezení evropská, a umožňovala by tak sestavovat veřejné rozpočty s deficitem hlubším než 3 % HDP.

Již nyní se přitom české veřejné finance nacházejí na dlouhodobě neudržitelné trajektorii, s očekávaným nárazem na tzv. dluhovou brzdu v roce 2037 dle loňského hodnocení Národní rozpočtové rady. Hlubší deficity, které přijatý zákon umožňuje, by vedly k dalšímu zhoršení této udržitelnosti, což snižuje fiskální prostor vlád k realizování jejich politických priorit a zvyšuje pravděpodobnost budoucích rozsáhlých fiskálních korekcí s možnými nepříznivými sociálními dopady.

Nejpodstatnější a nejméně žádoucí změnou směřující k rozvolnění fiskálních pravidel je zakotvení nové výjimky, která staví výdaje na dopravní a vodní infrastrukturu a na infrastrukturu energetické bezpečnosti mimo výdajové rámce státního rozpočtu a státních fondů. Výjimka, která na rozdíl od výjimky na obranné výdaje nemá žádný spodní práh pro své uplatnění, se má vztahovat na všechny stavby uvedené v příloze liniového zákona. Rozpočtové dopady této výjimky podle Národní rozpočtové rady přitom v současnosti ani není možné kvalifikovaně odhadnout.

Zadruhé pak zákon výrazně oslabuje parlamentní kontrolu nad vládou realizovanými rozpočtovými procesy. Nástroje dohledu nad vynakládáním veřejných prostředků přitom nabývají na důležitosti právě za situace, kdy se prostor pro navyšování veřejných výdajů nebyvale rozšiřuje. Zákon přesto v řadě svých ustanovení směřuje právě opačným směrem.

Nejzřetelněji se to projevuje v novém ustanovení, které vládě umožňuje překročit v určitých situacích výdaje stanovené zákonem o státním rozpočtu až o 10 %. Přijatý zákon tuto možnost dává vládě mimo jiné za zhoršené bezpečnostní situace, a to pouze na základě návrhu Bezpečnostní rady státu, tedy pracovního orgánu vlády samé. Toto prolomení osvědčených mechanismů parlamentní kontroly, plynoucích z ústavního principu dělby moci, považuji za velmi nesprávné.

Za problematické pokládám také oslabení garanční role Poslanecké sněmovny ve vztahu k rozpočtové nezávislosti tzv. parlamentních kapitol, tedy institucí jako Poslanecká sněmovna, Senát, Kancelář prezidenta republiky, Ústavní soud, Nejvyšší kontrolní úřad, Národní rozpočtová rada, veřejný ochránce práv a ochránce práv dětí. Tím, že ruší podmínku souhlasu rozpočtového výboru se změnami v návrhu jejich rozpočtu, zákon ve vztahu k těmto institucím fakticky posiluje postavení Ministerstva financí. Pozici vlády na úkor kontrolní role Poslanecké sněmovny pak zákon posiluje například i tím, že ruší čtvrtletní zprávy o plnění státního rozpočtu, dosud předkládané rozpočtovému výboru. Pololetní zprávy navíc bude namísto pléna Poslanecké sněmovny projednávat pouze výbor, čímž bude míra veřejné pozornosti věnované rozpočtovému plnění dále snížena.

Jak jsem uvedl již v minulosti, respektuji zásadní roli vládní většiny při určování fiskální politiky našeho státu, při vymezování priorit sestavování rozpočtů a při přijímání odpovídající ekonomické legislativy. Cíle a prostředky realizace fiskální politiky totiž tvoří základy programu, s nímž se aktéři parlamentní politiky ucházejí o důvěru veřejnosti.

Dlouhodobou udržitelnost a zdraví veřejných financí i jejich transparentnost však pokládám za zásadní hodnoty, které by vládní většinou měly být respektovány bez ohledu na její politické směřování. Nastavení trendu vývoje veřejného dluhu a výše jeho obsluhy navázaná na tento trend jsou faktory překračující horizont volebního období Poslanecké sněmovny, které mají dopad i do hospodářských a jiných politik následujících vlád. V důsledku tak ovlivňují schopnost státu plnit jeho funkce směrem k občanům na roky až desetiletí dopředu.

Zákon jako celek s sebou v rozporu s těmito hodnotami podle mého soudu přináší výrazné oslabení mantinelů veřejného zadlužování i parlamentní kontroly nad vynakládáním veřejných prostředků, což považuji za rizikové. Vzhledem k projednání některých stěžejních ustanovení mimo standardní připomínkové řízení navíc řada rizikových důsledků ani nemohla být posouzena a při přijetí zákona informovaně zohledněna.

Ze všech těchto důvodů jsem se rozhodl zákon Parlamentu vrátit.

S pozdravem

Příloha: 3x

Vážený pan
Tomio Okamura
předseda
Poslanecká sněmovna
Praha